

Loaren metaforak

Andoni Egañaren testu bat irakurriko dugu, loaz eta lo egin ezinaz.

Sekuentzia honetan, hau egin dezakezu:

- Metaforak erabiltzen dituzun txat bidez kontatu.
- Loari buruzko hitzen mapa bat osatu.
- Testuari buruzko galderen erantzun zuzenak aukeratu.
- Lexikoari erreparatu.
- Lexikoa ikasteko estrategia bat ikasi.
- Metaforak identifikatu eta nola sortu ikasi, testuak edertzeko.
- Reset digitalari buruzko iritzi-artikulua idatzi, aldeztu aurretik mapa semantikoa eta metaforak sortuta.

julia-toX2sYnycCw-unsplash

Irakurri aurretik

1. Metaforak

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Testua irakurri aurretik, erantzun honako galdera hauei eta bidali erantzunak irakasleari (txat bidez, Moodle forotik edo posta elektronikoz).

1. Zer dira metaforak?
2. Nola sortzen dira?
3. Egunerokoan erabiltzen al dituzu? Zertarako?
4. Emango zenuke adibideren bat?

Irakasleak erantzunen laburpena egin, ondorioak atera eta, 4. ariketa egin aurretik, talde handian partekatuko ditu.

2. Mapa semantikoa

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Idatzi loari edo lo egiteari buruzko hitzen zerrenda; horretarako, egizu mapa semantiko bat. Ikusi QR kodeetako bideoak, jakiteko nola egin horrelako mapak mindmaps tresnaz.

Mapa semantikoa egitea da gai bati buruzko hitzak eta/edo esamoldeak buru-mapa batean grafikoki antolatzea. Erabilgarriak dira lexikoa ikasi, kontzeptuak identifikatu eta azkar gogoratzeko. Edozein gairi buruzko lexikoa bildu eta handitzeko erabil ditzakezu, eta irudiz lagundu, lexikoa errazago ikasteko.

[mindmaps tresna](#)

[nola erabili mindmaps](#)

BAKARKA

BAKARKA

BAKARKA

Irakurri bitartean

3. Zer dio Andoni Egaña?

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri testua, eta erantzun hurrengo orriko galderei.

berria
 HITZ ETZANAK

Loaz

Andoni Egaña
 2024ko urriaren 9a

Itxura denez, gauez bisitatzen gaituzte mamuek. Bat ezin loa bilduz egongo da biharamunean ere lan bila ibili beharko duelako, eta etsitzen hasia dagoelako; beste bat ezingo da lokartu, biharamunean lanera joan behar duelako eta lantegian giroa oso ozpindua dagoelako; beste batek hurrengo asteko azterketa izango du gogoan, eta gaua emango du sabaiko lanpara armiarma itxurakoari begira, begiak itxi orduko armiarma hori sabaitik jaitsi eta izterrean gora sumatzen baitu; beste bat bere bakardadeari bueltaka arituko da...

Gero eta jende gehiagok hartzen du loa erraztuko dion pilularen bat. Inguruan suma dezaket, eta datuek ere hala diote. Orfidal edo Lorazepam hitzak sarriago entzuten dira egun, esaterako, masusta edo zura baino. Eraiki dugun gizarte konplikatu eta lehiakor honek loari zenbateraino eragiten dion horrexek adierazten du. Eta loa da norbere itzalaren antzeko zerbait. Ihes alferrik hasiko zara, harrapatu egingo zaitu eta; baina zeu harrapatu nahian hastean, ez duzu inoiz atxikiko.

Baina beti aurki daiteke arnasa apurren bat eman eta sosega zaitzakeen esaldi edo ideia punttaren bat. Kasu honetan, herenegungo berripapereko azken orrialdean. Josu Iztueta bidaiariaren hitzak dira: «Beti esaten dut zortea dela lurrean lo eginda deskantsatuta jaikitzea; ohe eroso batean lo egin ezinik egotean izaten dira arazoak».

(moldatua)

BAKARKA

1. Testuaren hasieran agertzen diren "mamuek" metaforikoki zer adierazten dute?

- a) Gauero etxeetan agertzen diren izaki fantastikoak.
- b) Lo ez egitearen atzean dauden kezka eta presio pertsonalak.
- c) Pertsonen irudimenean sortzen diren amesgaiztoak.

2. Zeri egiten dio erreferentzia egileak Orfidal eta Lorazepam maiz entzutea aipatzen duenean?

- a) Sendagai horiek garestitu izanari.
- b) Lo faltaren aurkako pilulen erabilera sozialki normalizatzeari.
- c) Medikuek errezetak egiteko modua aldatu izanari.

3. "Loa da norbere itzalaren antzeko zerbait" esaldiarekin, zer ideia azpimarratzen da?

- a) Loa kontrolagarria eta diziplinaren bidez erraz moldagarria dela.
- b) Loa beti saihestu edo eta manipula daitekeen zerbait dela.
- c) Loa gizakiaren parte sakona eta ihes egin ezin zaion fenomeno dela.

4. Josu Iztuetaren esaldiak zer-nolako funtzioa betetzen du testuan?

- a) Egilearen ikuspegiaren kontrako jarrera adierazten du.
- b) Aurreko gogoetei arnasa ematen dien ikuspegia ematen du.
- c) Loaren inguruko ikerketa zientifiko baten ondorioak laburbiltzen ditu.

5. Testuaren tonu orokorra nola defini liteke egilearen jarrerari erreparatuta?

- a) Ironikoa eta distantziatua; gaiari ez dio garrantzi handirik ematen.
- b) Kritikoa baina aldi berean ulerbera; jabetzen da gizartearen erritmoak dakarren nekez.
- c) Neutrala eta deskriptiboa; ez du inolako baloraziorik egiten.

greg-pappas-rUc9hVE-L-E-unsplash

Erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

Irakurri ondoren

TALDEAN

4. Loari lotutako esamoldeak

Elkartu hiruko taldeetan, aztertu testua, jaso taulan loari buruzko hitz edo esamoldeak eta adierazi esanahia.

vitaly-gariev-W7emkE5Dpbo-unsplash

Esamoldeak	Esanahia
1 Ezin loa bildu	Ezin lorik egin
2	
3	
4	
5	

Komentatu jasotakoak talde handian eta, ekarpen guztiak bilduta, osatu 2. jarduerako loaren mapa semantikoa. Erantzun zuzenak 9. orrialdean daude.

5. Metaforen bila

TALDEAN

Elkartu hiruko taldeetan, irakurri azalpena, jaso testuko metaforak eta adierazi zer esan nahi duten eta zer alderatzen duten.

Metafora bat da bi kontzeptu edo ideia ezberdin lotzen dituen irudi literarioa. Hitz greziarra da, eta *“harago daraman hitza”* esan nahi du; alegia: esaten denetik harago, esandakoak beste esanahi bat hartzen duela. Oinarrian bi irudi edo kontzepturen arteko konparaketa dago, eta bata bestearen ordeztuz adierazten da; esaterako: *“zure ahoko perlak”*.

- Irudi erreala = hortzak
- Asmatutako irudia = perlak
- Haien arteko antzekotasuna = kolorea, distira

alexandra-gorn-smuS_jUZA9I-unsplash

Metafora	Esanahia	Konparaketa edo antzekotasuna
1 Mamuek bisitatzen gaituzte	Kezkak eta beldurrak gauzez azaleratzen zaizkigula.	Mamuak eta beldurrak edo kezkak parekatzen ditu, mamuen bisita kezka-iturri dela adierazi nahian-edo.
2		
3		
4		
5		

Ariketa zuzentzeko, komentatu zerrendan jasotakoak talde handian, eta saiatu horiek adosten. Erantzun posible batzuk 10. orrialdean daude.

TALDEAN

6. Metaforak sortu

Elkartu hiruko taldeetan, “Reset digitalaren beharra” gaia ardatz hartuta, saiatu metaforak sortzen. Gaiari buruzko ideiak hartzeko irakurri 7. orrialdeko testua.

GOGORATU: metafora bat da bi kontzeptu edo ideia ezberdin lotzen dituen irudi literarioa. Oinarrian bi irudi edo kontzepturen arteko konparaketa dago, eta bata bestearen ordeaz adierazten da. Metafora bakoitzak funtzio komunikatibo bat izan behar du: testuingurua irudikatu eta emozioa txertatzeko edo argudiaketa indartzeko zeregina izan behar du.

gaelle-marcel-L8SNwGUNqbU-
unsplash

Metafora	Esanahia	Konparaketa edo antzekotasuna
1 Pantailak, gure egunerokoa irensten duten olatu isilak.	Adierazi nahi du pantailetan denbora larregi ematen dugula eta hori kaltegarria dela	Metafora horrek konparatzen du olatuek beren aurreko guztia suntsitzeko duten indarra, pantailak gugan duten eraginarekin.
2		
3		
4		
5		

Partekatu talde handian sortutako metaforak; feedbacka irakasleak emango dizue.

BAKARKA

7. Iritzi-artikulua

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Lehenik irakurri testuingurua eta egitekoa. Saiatu aurreko jardueran sortutako metaforak testuan txertatzen.

Izarkomek argitaratutako txosten batean zera irakurri duzu:

RESET DIGITALAREN BEHARRA

Gaur egun, gailu digitalen erabilera etengabeak eragin nabarmena du gazteen bizitzan; izan ere, gehiegizko pantaila-denborak arreta-galera, ongizate emozionalaren beherakada eta harreman gizatiarren ahultzea... sortzen ditu, eta horrek guztiak ikasleen errendimendua ere kaltetzen du.

Osasun-erakundeek ere nabarmendu dute oreka digitalaren beharra: teknologia erabilgarria da, baina neurrian, testuinguru egokian, eta erabilera kritikoa eginda.

husain-mrQ0eTaWUw4-unsplash

Idatzi eskolako aldizkarian gazte eta gurasoei zuzendutako iritzi-artikulua (200-300 hitz ingurukoa), eta argudiatu zure ustez zergatik bihurtu den beharrezkoa deskonexio digitala egitea, eta nola egin litekeen modu osasuntsuan ikasle eta herritarren egunerokoan.

Idazten hasi aurretik, saia zaitezke gaiari lotutako lexiko esanguratsua biltzen eta mapa sematikoa egiten, lagungarri izan daiteke-eta iritzi-artikulua idazteko:

- Ongizate digitala
- Pantaila-denbora
- Mendekotasun digitala
- Jarduera analogikoak
- ...

Feedbacka irakasleak emango dizu.

ERANTZUNAK

1. Metaforak

Metafora bat da bi kontzeptu edo ideia ezberdin lotzen dituen irudi literarioa. Hitz greziarra da eta *“harago daraman hitza”* esan nahi du; alegia: esaten denetik harago, esandakoak beste esanahi bat hartzen duela. Oinarrian bi irudi edo kontzepturen arteko konparaketa dago, eta bata bestearen ordeaz adierazten da; esaterako: *“zure ahoko perlak”*.

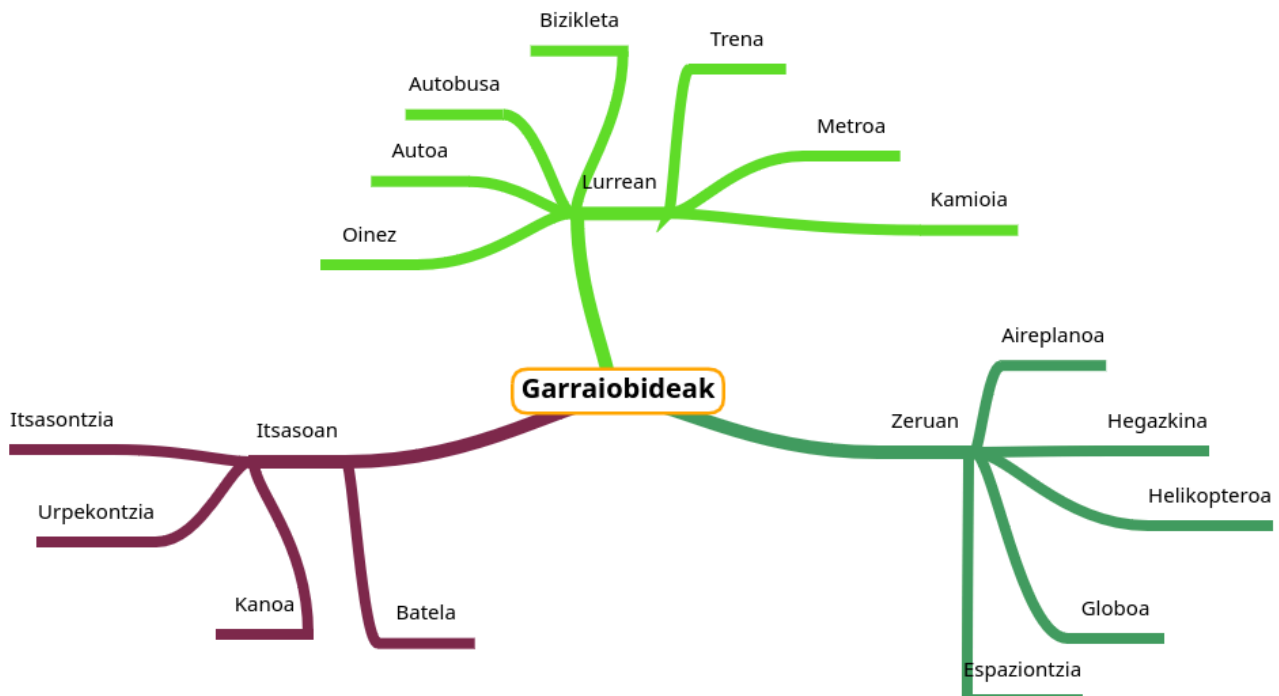
- Irudi erreala = hortzak
- Asmatutako irudia = perlak
- Haien arteko antzekotasuna = kolorea, distira

Eguneroko hizkuntzan sarritan metaforak erabiltzen ditugu, horretaz kontziente izan gabe. Fenomeno hori hitz berriak sortzeko bidea da. Adibidez, ordenagailuko sagua aipatzen badugu, hor tresna teknologikoa eta animalia konparatu egin ditugu eta, ondoren, identifikatu. Beraz, “ordenagailuko sagua” metafora baten bitartez sortutako hitz berria da.

Iturria: [wikipedia](https://wikipedia.org) (moldatua)

2. Mapa semantikoa

Adibidea:

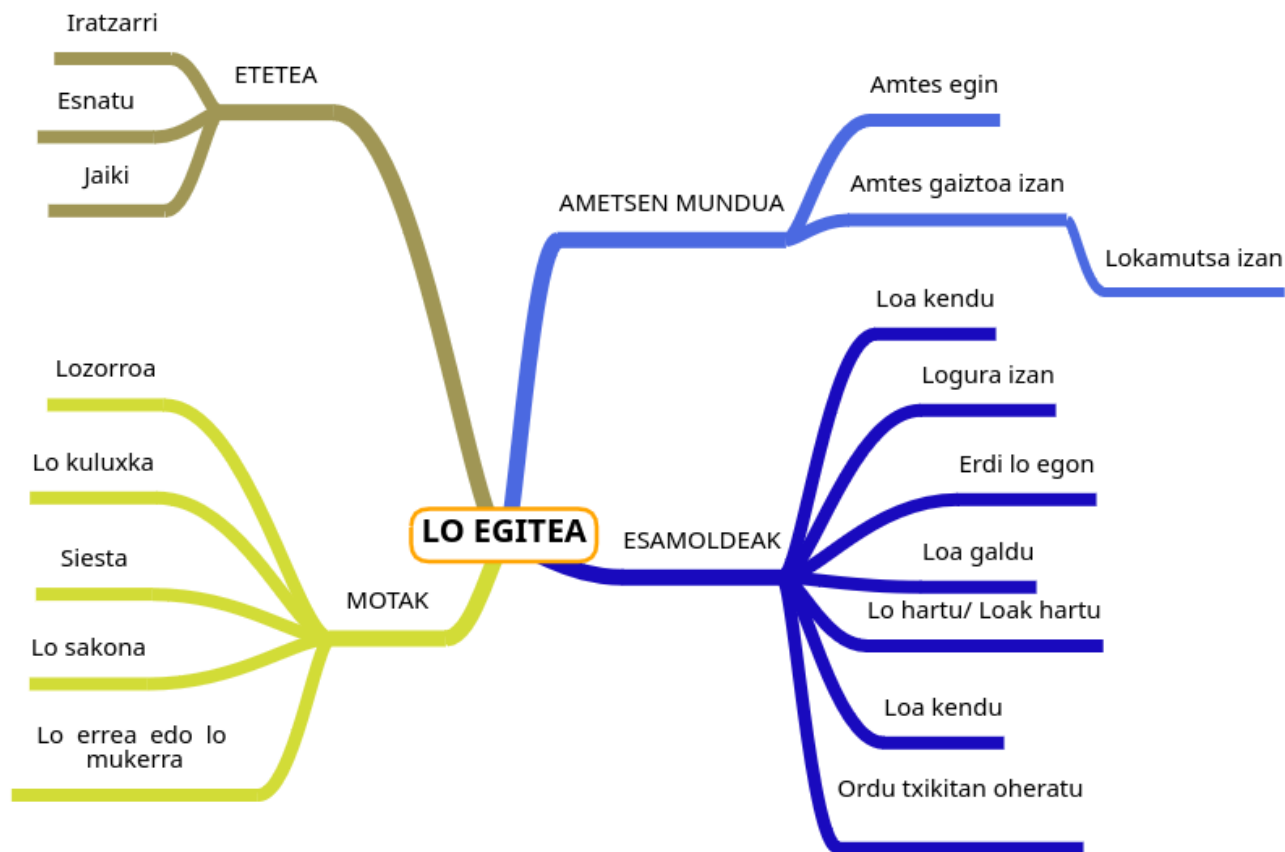
3. Zer dio Andoni Egañak?

1- b; 2- b; 3- c; 4- b; 5- b

4. Loari lotutako esamoldeak

LOARI LOTUTAKO ESAMOLDEAK	ESANAHIA
Ezin loa bildu	Ezin lo egin
Ezin lokartu	Ezin lo egin
Gaua eman sabaiko lanpara armiarmadunari begira	Ezin lo egin
Bakardadeari bueltaka aritu	Burutik bakardadearen ideia ezin kenduta ibiltzea, lo egin ezina
Loa erraztuko duen pilula bat	Lo egin ahal izateko botika hartzea

Loaren buru-mapa

5. Metaforen bila

METAFORA	ESANAHIA	KONPARAKETA ANTZEKOTASUNA
Mamuek bisitatzen gaituzte	Kezkak eta beldurak gauez azaleratzen zaizkigula.	Mamuek eta beldurak edo kezkak parekatzen ditu, mamuen bisita kezka-iturri dela adierazi nahian-edo.
Armiarma-itxurako lanpara	Estresak edo kezka handiek objektu arruntak edo errealitatea distortsionatzen duela adierazteko.	Sabaiko lanpara eta armiarma konparatzen ditu.
Loa da norbere itzalaren antzeko zerbait	Adierazi nahi du ezin diogula ihes egin loari edo lo egin ezinari, beti dagoelako hor.	Loa eta itzala alderatzen ditu.
Arnasa apur bat eman	“Arnasa kentzea” estuasuna adierazteko erabiltzen den moduan, “arnasa eman” erabiltzen da adierazteko zerbaiten lasaitasuna edo sosegua ematen duela.	Arnasa ematea eta lasaitasuna parekatzen ditu.
Idea puntta bat	Puntta horrek adierazi nahi du zati txiki bat edo pixka bat.	Puntta bat edo mutur bat parekatzen du zati batekin.

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Gauez bisitatzen gaituzte mamuek. Gauez etortzen zaizkigu oroitzapen txarrak, arrisku moduan ikusten ditugun irudipenak.

Giroa oso ozpindua dago. Pertsonen arteko harremanak ez dira onak.

Norbere itzala. Gure gorputzak sortzen duen gune iluna, argi-iturri baten aurrean jartzen denean.

Ez duzu inoiz atxikiko. Ez duzu inoiz harrapatuko.